

РЕЦЕНЗИЯ
ПО КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ
“ДОЦЕНТ” В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.6. СПОРТ,
СПЕЦИАЛНОСТ СПОРТ (СПОРТНА ПСИХОЛОГИЯ) ЗА НУЖДИТЕ НА
КАТЕДРА „ПСИХОЛОГИЯ, ПЕДАГОГИКА И СОЦИОЛОГИЯ“ ПРИ НСА
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

РЕЦЕНЗЕНТ: ПРОФ. ТАТЯНА ЯНЧЕВА, ДН

Конкурсът за академичната длъжност “Доцент” в професионално направление 7.6. Спорт, Специалност Спорт (Спортна психология) за нуждите на катедра „Психология, педагогика и социология“ при НСА „Васил Левски“ е обявен в “Държавен вестник”, бр. 34 от 11.04.2023 г., съобразно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за придобиване на научната степен „доктор на науките“ и за заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски“.

В него участва един кандидат – гл. ас. Евелина Андреева Савчева, доктор.

Анализ на кариерния профил на кандидата.

Евелина Савчева е завършила НСА „Васил Левски“, специалност Спорт – треньор по фехтовка. Завършва и две специализации – Спортен мениджмънт и Спортна журналистика. През 2004 г. завършва магистърска програма „Спортна психология“. През 2011 г. защитава дисертация на тема: „Влияние на менталния тренинг върху състезателната реализация при фехтовачи“ и получава научната и образователна степен „доктор“. През 2009 г. завършва сертификационен курс за групово-динамични треньори и оценители. През периода 2005-2007 г е хонориран преподавател по психология и спортна психология към катедра „Психология, педагогика и социология“ на НСА „В. Левски“. От 2015 г., след спечелен конкурс, е назначена като асистент, в последствие главен асистент към същата катедра.

Е. Савчева има дългогодишен спортен опит на различни нива. Национална състезателка и многократна медалистка от държавни първенства по фехтовка, участничка в международни състезания, европейски и световни първенства, международен съдия, ръководител на спортни отбори, включително национални отбори за деца и кадети.

Гл. ас. Савчева има значителен опит като водещ и ко-водещ на обучения за екипна ефективност, групова сплотеност и изграждане на екипи, разрешаване на конфликти, мениджърски и лидерски умения, ефективна комуникация, водене на преговори, управление на промяната, организационна култура и др.

Общо описание на представените материали по конкурса.

Представените материали по конкурса от гл. ас. Евелина Савчева напълно покриват националните и тези на НСА изисквания за заемане на академичната длъжност „Доцент“ (общо 715 при минимално изисквани 590 точки). Кандидатката е представила за участието си в конкурса общо 13 научни труда, от които 1 монография, 1 електронен учебник, 5 публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 6 публикации в нереферирани списания с научно рецензиране. Е. Савчева е представила справка за 10 цитирания, от които 5 в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни издания. Под нейно ръководство са успешно защитили двама дипломанти. Гл. ас. Савчева е представила доказателства за участие в 3 научни проекта, от които 2 международни.

Оценка на научните трудове на кандидатите за цялостното академично развитие.

В тематично отношение научната продукция на гл. ас. Савчева е ориентирана в няколко проблемни области:

1. Психични умения и ефективно представяне в спорта (3 публикации).
2. Психологическите характеристики като основа за оптимизиране на тренировъчния процес и личностното развитие на спортисти (5 публикации).
3. Психично благополучие, усещане за контрол, психическа издръжливост и мотивационни характеристики при спортисти в условията на пандемията COVID-19 (1 публикация).
4. Възприет стрес и посттравматични стресови симптоми като отражението на пандемията COVID-19 върху университетски преподаватели (3 публикации).
5. Изграждане на жизнени умения чрез спорт (1 публикация).

Всички сфери на научните и педагогически интереси на гл. ас. Е. Савчева се характеризират с актуалност, научна и приложна значимост.

С най-голям принос, според мен, е монографията „Психични умения за ефективно представяне в спорта“. Тя е следствие от трайния интерес и дългогодишните теоретични

и експериментални изследвания на гл. ас. Савчева. В първа глава е разгледана същността на представянето в спорта. Анализирани са основните теории за личността и психологическите фактори, които влияят върху успешното представяне в спорта. Разгледани са предсъстезателната тревожност и нейното влияние върху спортотехническите и психични умения на състезателите, стратегиите за справяне със стреса в състезателни условия. Представени са някои от личностните характеристики и психични умения, които са свързват в специализираната литература с успешната спортна реализация – Аз-ефективност, перфекционизъм, мотивация, увереност, личностна тревожност, управление на вниманието, регулация на емоциите, екстраверсия, невротизъм и др. Изведени са личностни особености и психични умения на успешните спортисти. В края на първа глава са представени изследвания, включително и собствени, на взаимовръзката на личностните характеристики, психичните умения и представянето в спорта.

Във втора глава се разглеждат психичните умения за ефективно представяне. Представени са различни гледни точки, включително на автора, за същността и функциите на психичните умения, свързани с ефективното представяне в спорта, един все още твърде дискуссионен в психологията, и в частност в спортната психология, проблем, който се нуждае от теоретично осветляване и емпирично доказване. Представени са някои от основните психични умения, които най-често се свързват с успешно представяне и се включват в различни програми за ментална тренировка: поставяне на цели, увереност, ефективен вътрешен диалог, управление на вниманието, регулация на емоциите и стреса, автоматизация, релаксация и активация, визуализация и отдаденост.

Трета глава включва методите за развитие на психичните умения и за психическа подготовка, с акцент върху менталния тренинг. Анализирани са и възможностите за интегриране и планиране на психическата подготовка през цялата спортна кариера на спортиста. Представени са резултати от изследвания, свързани с установяване на ефекта от приложението на програми за ментален тренинг върху психичните умения, личностните характеристики и представянето при спортисти от различни видове спорт.

Част от публикациите на гл. ас. Савчева са свързани с установяване на взаимовръзките между някои личностни характеристики при спортисти - екстраверсия, невротизъм, психотизъм, личностна тревожност, личностна спортна увереност и психическа устойчивост. Установеното влияние на личностната тревожност върху личностната спортна увереност е важно за спортната практика и създава предпоставки

за по адекватно управление на спортносъстезателната дейност и подбор на средствата и методите за въздействие и цялостната психическа подготовка на спортистите. Изследвана е връзката между личностната спортна увереност и когнитивните стилове за разрешаване на проблеми в спортната дейност.

Пред вид дългогодишния спортно състезателен, треньорски и управленски опит на Е. Савчева във фехтовката, интересът и към управлението на психологическите фактори при подготовката на състезателите в този спорт е логичен. Резултатите от проведени изследвания на психологически характеристики като целева ориентация, възприет мотивационен климат и водещи мотиви за занимание със спорт, темпераментови особености, личностни черти, личностна тревожност, психическа устойчивост, психични умения за саморегулация и др. при състезатели по фехтовка от различни възрастови групи и нива на квалификация са добра основа за по-доброто управление на тренировъчния процес и личностното развитие на фехтовачите. Доказан е практическият ефект от проведена програма за трениране на психичните умения при състезатели от националния отбор.

Друга проблемна област, към която е насочила изследователските си усилия гл. ас. Савчева са психологическите аспекти на отражението на пандемията от COVID-19 върху спортисти от различни видове спорт и университетски преподаватели. Изследвани са психичното благополучие, усещането за контрол, психическата издръжливост и мотивационните характеристики в условията на несигурност и ограничения в тренировъчния процес и състезателната дейност на спортистите. Установено е влиянието и взаимовръзките между възприетия стрес, посттравматичните стресови симптоми и психичното благополучие при университетски преподаватели от различни сфери с дистанционно преподаване, както и предизвикателствата, пред които е изправено спортното образование.

Заслужават внимание публикациите, свързани с изследване на стратегиите за справяне, уменията за адаптация и предсъстезателната тревожност при хора с физически затруднения, проблем с много важна теоретична, практическа и социална значимост.

Представеният учебник „Жизнени умения за младежи чрез спорт“ дава една малко по-различна гледна точка относно ролята на спортните занимания при подрастващи. Изведени са възможности за целенасочено включване на задачи и упражнения за развитие на жизнени умения със средствата на спорта. Представени са основни насоки за изготвяне на програми за изграждане и развитие на жизнени умения на младежите като част от спортната им култура. Това е проблематика със значителна практическа

стойност и задълбочаването на изследванията в тази област би обогатило теорията и практиката в спорта.

Приносите в трудовете на гл. ас. Евелина Савчева могат да се сведат до следното:

1. Проучено е влиянието на някои личностни характеристики - темпераментови особености, Аз-ефективност, мотивация, перфекционизъм, „големите пет“ и др. върху психичните умения, свързани с успешното представяне и състезателната реализация.
2. Изследани са психичните умения, свързани с успешното представяне в спорта при състезатели от различни видове спорт. Изведена е тяхната роля и значимост при подготовката и състезателната реализация в спорта. Очертана е тяхната специфика при подготовката на спортисти с физически увреждания.
3. Доказана е ефективността на предложен вариант на ментален тренинг при психическата подготовка на фехтовачи.
4. На основата на получените резултати от изследване на психологическите характеристики – целеви ориентации, темпераментови особености, личностна тревожност, психична устойчивост, саморегулативни умения и др. са изведени насоки за по-добро управление на тренировъчния процес и личностното развитие на състезатели по фехтовка.
5. Изследвани са психичното благополучие, усещането за контрол, психическата издръжливост, дългосрочната мотивация и целевата ориентация при спортисти в условията на ограниченията и несигурността на тренировъчната и състезателната дейност, породени от пандемията COVID-19, които са ценен ориентир при планиране на подготовката в екстремални условия.
6. На основата на резултатите от проведени изследвания на възприетия стрес и посттравматичните стресови симптоми са изведени трудностите и предизвикателствата пред преподавателите при обучение в онлайн среда.
7. Изведена е възможната медиаторната функция на спорта за целенасочено изграждане и развитие на жизнени умения.

Комплексна, качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност.

Гл. ас. Евелина Савчева води упражнения по Обща, Социална, Възрастова, Педагогическа и Спортна психология със студенти в бакалавърска степен, както и в магистърската програма по Спортна психология.

Под ръководството на гл. ас. Савчева са успешно защитили своите дипломни работи 2-ма дипломанти.

Евелина Савчева е член е на Дружеството на психолозите в България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Гл. ас. Евелина Савчева се ползва с авторитет сред академичната и професионална общност. Отличава се със своята активност, сензитивност към актуални научни проблеми и насоченост към практическа реализация на установените емпирични резултати. Със своите научни разработки внася някои значими приноси в областта на теорията и практиката на спортната психология.

Тематиката на публикациите е в пълно съответствие с тематиката на обявения конкурс. Научната и педагогическа дейност на кандидата и представените наукометрични данни удовлетворяват изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и Правилника за придобиване на научната степен „доктор на науките“ и за заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски“.

Не са постъпили сигнали за плагиатство и не е установено такова.

Всичко това ми дава основание с убеденост в научните и педагогически достойнства на Евелина Андреева Савчева – главен асистент в катедра „Психология, педагогика и социология“ към НСА „Васил Левски“ да предложа на Уважаемите членове на Научното жури да и бъде присъдено академичното звание “Доцент” в професионално направление 7.6. Спорт, Специалност „Спорт“ (Спортна психология).

20.08.2023

Рецензент:

(проф. Т. Янчева, ДН)

REVIEW

OF THE WORKS OF EVELINA ANDREEVA SAVCHEVA, PH.D. – CHIEF ASSISTANT AT DEPARTMENT “PSYCHOLOGY, PEDAGOGY AND SOCIOLOGY” AT NSA “VASSIL LEVSKI”, PRESENTED FOR PARTICIPATION IN THE CONTEST FOR “ASSOCIATE PROFESSOR” IN PROFESSIONAL FIELD 7.6. SPORT, SPECIALTY “SPORT” (SPORTS PSYCHOLOGY) FOR THE NEEDS OF DEPARTMENT “PSYCHOLOGY, PEDAGOGY AND SOCIOLOGY” AT THE NATIONAL SPORTS ACADEMY "VASIL LEVSKI"

REVIEWER: PROF. TATIANA IANCHEVA, DSc.

The competition for the academic position of Associate Professor in the professional field 7.6. Sport, Specialty Sport (Sport Psychology) for the needs of the Department of Psychology, Pedagogy and Sociology at the NSA Vasil Levski was announced in the State Gazette, issue 34 of 11.04.2023, in accordance with the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the Regulations for the Acquisition of the Degree of Doctor of Science and for Holding Academic Positions at the NSA Vasil Levski.

One candidate participated in it – chief as. Evelina Andreeva Savcheva, Ph.

Analysis of the candidate's career profile.

Evelina Savcheva is a graduate of the National Sports Academy "Vasil Levski", major in Sport - Fencing Coach. She also completed two specializations - Sports Management and Sports Journalism. In 2004 she graduated from the Master's program "Sports Psychology". In 2011 she defended her dissertation on "Influence of mental training on competitive performance in fencers" and received the scientific and educational degree "Doctor". In 2009 she completed a certification course for group-dynamic coaches and evaluators. In the period 2005-2007 he was a lecturer in psychology and sports psychology at the Department of Psychology, Pedagogy and Sociology of the NSA "V. He was a professor of Sociology and Psychology at the University of "Levski". Since 2015, after winning a competition, she was appointed as an assistant professor, later as a senior assistant professor at the same department.

E. Savcheva has many years of sports experience at various levels. She is a national competitor and multiple medalist at state fencing championships, participant in international competitions, European and world championships, international judge, head of sports teams, including national teams for children and cadets.

Chief asst. Savcheva has significant experience as a presenter and co-leader of trainings on team effectiveness, group cohesion and team building, conflict resolution, managerial and leadership skills, effective communication, negotiation, change management, organizational culture, etc.

General description of the materials submitted to the competition.

The materials submitted for the competition by the chief asst. Evelina Savcheva fully meet the national and NSA requirements for the academic position of Associate Professor (total 715 with a minimum required 590 points). For her participation in the competition the candidate has submitted a total of 13 scientific works, including 1 monograph, 1 electronic textbook, 5 publications in scientific journals, refereed and indexed in world-known databases of scientific information and 6 publications in non-refereed journals with scientific peer review. E. Savcheva has submitted a reference for 10 citations, of which 5 in refereed and indexed in world-known databases. Two graduates have successfully defended under her supervision. Chief as. Savcheva has provided evidence of participation in 3 scientific projects, 2 of which are international.

Evaluation of the candidates' scientific works for the overall academic development.

In thematic terms, the scientific production of chief as. Savcheva is oriented in several problem areas:

1. Mental skills and effective performance in sport (3 publications).
2. Psychological characteristics as a basis for optimizing the training process and personal development of athletes (5 publications).
3. Mental well-being, sense of control, mental toughness and motivational characteristics in athletes in the COVID-19 pandemic (1 publication).
4. Perceived stress and posttraumatic stress symptoms as the impact of the COVID-19 pandemic on university academics (3 publications).
5. Building life skills through sport (1 publication).

All areas of scientific and pedagogical interests of prof. asc. E. Savcheva are characterized by topicality, scientific and applied significance.

The monograph with the greatest contribution, in my opinion, is *Mental Skills for Effective Performance in Sport*. It is a consequence of the lasting interest and long-standing theoretical and experimental research of chief asst. Savcheva. The first chapter deals with the nature of performance in sport. The main theories of personality and psychological factors that influence successful performance in sport are analysed. Pre-competition anxiety and its influence on athletes' sport-technical and mental skills, strategies for coping with stress in competitive conditions are examined. Some of the personality characteristics and mental skills that are associated in the specialized literature with successful sport performance are presented - self-efficacy, perfectionism, motivation, confidence, personality anxiety, attention management, emotion regulation, extraversion, neuroticism, etc. Personality traits and psychological skills of successful athletes are highlighted. At the end of Chapter One, research, including the authors' own research, on the relationship between personality characteristics, mental skills and performance in sport is presented.

Chapter two discusses the mental skills for effective performance. Different perspectives, including the author's, are presented on the nature and functions of mental skills related to effective performance in sport, an issue that is still very controversial in psychology, and sport psychology in particular, and in need of theoretical illumination and empirical evidence. Some of the core mental skills most commonly associated with successful performance and incorporated into various mental training programs are presented: goal setting, confidence, effective internal dialogue, attention management, emotion and stress regulation, automation, relaxation and activation, visualization, and commitment.

Chapter three includes methods for mental skill development and mental training, with an emphasis on mental training. Opportunities for integrating and planning mental training throughout an athlete's sporting career are also analysed. Research findings are presented related to establishing the effects of the application of mental training programs on mental skills, personality characteristics, and performance in athletes from a variety of sports.

Some of the publications of the head. as. Savcheva are related to the establishment of interrelationships between some personality characteristics in athletes - extraversion, neuroticism, psychoticism, personal anxiety, personal sports confidence and mental stability. The established influence of personality anxiety on personal sports confidence is important for

sports practice and creates prerequisites for more adequate management of sports competition and selection of means and methods of influence and overall mental preparation of athletes. The relationship between personal sport confidence and cognitive problem-solving styles in sport performance is investigated. Mental well-being, perceived control, mental toughness and motivational characteristics were investigated under conditions of uncertainty and constraints in athletes' training process and competitive performance. The influence and relationships between perceived stress, post-traumatic stress symptoms and psychological well-being in distance-teaching university academics from different backgrounds, and the challenges faced by sport education were identified.

Noteworthy publications related to the study of coping strategies, adaptive skills, and pre-competitive anxiety in people with physical disabilities, an issue with very important theoretical, practical, and social relevance.

The textbook presented here, *Life Skills for Youth through Sport*, provides a slightly different perspective on the role of sport in adolescents. Opportunities are outlined for the purposeful inclusion of tasks and exercises to develop life skills through the means of sport. Basic guidelines for the design of life skills programmes for adolescents as part of their sport culture are presented. This is an issue of considerable practical value and further research in this area would enrich theory and practice in sport.

The contributions in the works of the chief as. Evelina Savcheva can be reduced to the following:

1. The influence of some personality characteristics - temperament traits, self-efficacy, motivation, perfectionism, "big five", etc. on the mental skills related to successful performance and competitive realization is studied.
2. Mental skills associated with successful sport performance in athletes from different sports have been investigated. Their role and significance in preparation and competitive realization in sport is outlined. Their specificity in the preparation of athletes with physical disabilities is outlined.
3. The effectiveness of a proposed variant of mental training in mental preparation of fencers is proved.
4. On the basis of the obtained results of the study of psychological characteristics - goal orientations, temperament characteristics, personality anxiety, mental stability, self-

regulatory skills, etc., guidelines for better management of the training process and personal development of fencing athletes are derived.

5. Mental well-being, perceived control, mental toughness, long-term motivation and goal orientation have been investigated in athletes under the constraints and uncertainty of training and competition posed by the COVID-19 pandemic, providing a valuable guide for planning training in extreme conditions.

6. Based on the results of research conducted on perceived stress and post-traumatic stress symptoms, the difficulties and challenges faced by trainers when training in an online environment are highlighted.

7. The possible mediating function of sport for purposeful life skill building and development is highlighted.

Complex, qualitative evaluation of teaching and learning activities.

Chief as. Evelina Savcheva teaches classes in General, Social, Age, Pedagogical and Sport Psychology with students in the Bachelor's degree, as well as in the Master's program in Sport Psychology.

Under the guidance of chief as. Savcheva successfully defended their diploma theses 2 graduates.

Evelina Savcheva is a member of the Society of Psychologists in Bulgaria.

CONCLUSIONS:

Chief As. Evelina Savcheva enjoys prestige among the academic and professional community. She is distinguished by her activity, sensitivity to current scientific problems and orientation towards practical implementation of the empirical results. With her scientific developments she has made some significant contributions to the theory and practice of sport psychology.

The subject matter of the publications is fully in line with the theme of the announced competition. The scientific and pedagogical activity of the candidate and the presented scientific and metric data satisfy the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation, as well as the Regulations for the Acquisition of the Scientific Degree "Doctor of Sciences" and for the Occupation of Academic Positions at the National Academy of Sciences "Vasil Levski".

No reports of plagiarism have been received and none found.

All this gives me reason to be convinced of the scientific and pedagogical merits of Evelina Andreeva Savcheva - Senior Assistant Professor at the Department of Psychology, Pedagogy and Sociology at the National Academy of Sciences "Vasil Levski" to propose to the Honourable Members of the Scientific Jury to award her the academic title of "Associate Professor" in the professional field 7.6. Specialty "Sport" (Sport Psychology).

20.08.2023

Reviewer:

(Prof. T. Iancheva, DSc)